

ڈان پشیر

چکیدہ فی فلسفہ فی سیاسی (امر سیاسی، ایدئولوژی، جنگ)

ترجمہ فی

عبدالوہاب احمدی

This is a Persian translation of
Précis de philosophie politique
by Jean Baechler
Editions Hermann, Paris, 2013
Translated by Abdolvahhāb Ahmadi
Āgah Publishing House, Tehran, 2017

سرشناسه: بشله، ژان Baechler, Jean
عنوان و نام پدیدآور: چکیده‌ی فلسفه‌ی سیاسی: (امر سیاسی، ایدئولوژی، جنگ)
ژان بشله؛ ترجمه‌ی عبدالوهاب احمدی؛ ویراستار محمد نبوی.
مشخصات نشر: تهران: آگه، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۱۰۵ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شاب: ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۹-۳۲۶-۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
داشت: عنوان اصلی: Précis de philosophie politique, [2013]
یادداشت: واژه‌نامه.

یادداشت: کتاب‌نامه صورت زیر نویس.
یادداشت: نما.

عنوان دیگر: امر سیاسی، ایدئولوژی، جنگ
موضوع: علوم سیاسی--فلسفه--Political science--Philosophy

موضوع: جنگ (فلسفه) War (Philosophy)

موضوع: اخلاق نظامی Military ethics

موضوع: ایدئولوژی Ideology

شناسه افزوده: احمدی، عبدالوهاب، ۱۳۲۵ مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ چ ۸ ب ۵/۷۱

رده‌بندی دیویی: ۳۲۰/۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۷۴۰۸۹

ژان بشله

چکیده‌ی فلسفه‌ی سیاسی (امر سیاسی، ایدئولوژی، جنگ)

ترجمه‌ی عبدالوهاب احمدی

چاپ یکم ترجمه‌ی فارسی: بهار ۱۳۹۶؛ آماده‌سازی، حروف‌نگاری و نظارت بر چاپ: دفتر نشر آگه

(ویراستار: محمد نبوی؛ حروف‌نگار و صفحه‌آرا: فرشته آذرباد؛ طراح جلد: علی محمد خاکی)

چاپ و صحافی: فرهنگ‌بان

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است

نشر آگه

خیابان فلسطین، بین انقلاب و بزرگمهر، شماره‌ی ۳۴۰/۱، واحد ۳

تلفن: ۶۶۴۶۳۱۵۵ و ۶۶۹۷۴۸۸۴

ایمیل: info@agahpub.ir

اینستاگرام: @agahpub

فروش اینترنتی: www.agahbookshop.ir

قیمت: ۸,۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۷	یادداشت مترجم
۱۵	۱ امر سیاسی
۴۵	۲ ایدئولوژی
۷۳	۳ جنگ
۱۰۱	واژه‌نامه
۱۰۳	فهرست برخی اعلام
۱۰۵	نمایه

یادداشت مترجم

این کتاب که کوچک و فشرده چکیده‌ای است از پژوهش‌ها و نظریه‌پردازی‌های نو سده بیستم در سه زمینه‌ی امر سیاسی، ایدئولوژی و جنگ، «چکیده‌ی فلسفه سیاسی» یکی از فرآورده‌های واپسین مرحله‌ی زندگی اندیشگی ژان پل سارتر به شمار می‌آید که در آن می‌کوشد نظریه‌ای پیرامون «علم انسانی» را بر «بپردازد». کتاب از چشمه‌های گوناگون علوم اجتماعی - سیاست، جامعه‌شناسی، باستان‌شناسی، انسان‌شناسی و - سیراب شده است.

نویسنده بر این نظر است که از هنگام پیدایش انسان تا کنون، دو انقلاب بنیادین رخ داده است که هریک به گونه‌ای زندگی آدمی، جامعه، و روابط انسانی را از بُن دگرگون کرده‌اند: انقلاب نوسنگی و مدرنیته. انقلاب نوسنگی جهش ژرفی بود در زمینه‌های تکنیکی، اقتصادی و اجتماعی که با پیدایش کشاورزی، دام‌پروری، تولید دستی، و پیشه‌وری آغاز شد، و افزایش چشم‌گیر جمعیت، لایه‌بندی اجتماعی، جنگ، فرودستی جایگاه اجتماعی زنان و دیرتر شهرنشینی، تشکیل امپراتوری‌ها و ... را در پی آورد. دومین انقلاب همانا مدرنیته است که نزدیک به پنج سده‌ی پیش آغازید و از سده‌ی پیش تا کنون با تندپویی شگفتی‌انگیز و

روزافزونی بر سراسر کره‌ی زمین بال می‌گسترد تا جایی که امروز کم‌تر نقطه‌ای از جهان را می‌توان یافت که از تأثیر آن برکنار مانده باشد. ژان پشله، پنج‌شناسه‌ی مدرنیته را دموکراسی، رشد و توسعه‌ی اقتصادی، فردیت و فردشدگی، علم‌نوین و تمایزیابی سامان‌های اجتماعی (امر سیاسی، اقتصادی، دینی و ...) می‌داند. باید این نکته را از دیده دور نداشت که گرچه عنصرهایی از این پنج شناسه کم‌وبیش در تمدن‌های پیش‌مدرن وجود داشته‌اند، اما در دوران مدرنیته سخن نه بر سر افزایش کمی این عناصر یا گسترندگی آن، بلکه بر سر تغییری کیفی است که همه‌ی وجه‌های زندگی انسان را زیر و زبر کرده است.

از آن جا که نویسنده در بخش نخست این کتاب به امر سیاسی^۱ پرداخته است ما برای کمک به فهم بهتر مطلب، تعریف او از «امر سیاسی» را از پیش‌گفتار کتاب دیگرش به نام دموکراسی‌ها، در زیر می‌آوریم:

«امر سیاسی آن فعالیت و پدیده‌ای است که می‌خواهد با کار بست قاعده‌ها و ضابطه‌های پذیرفته در گروه‌بندی انسان‌های مستقل، بر پی‌آیندهای خشونت‌آمیز شوراهای سه‌داهای انسان لگام زند. امر سیاسی را می‌توان هنر پردازش کشاکش با دانست، هنری که تلاش می‌ورزد برای کشاکش‌های درون جامعه را برون‌رفتی صلح‌آمیز، و برای کشاکش‌های بیرونی راه‌حلی منتهی به تضمین امنیت و استقلال بیابد. فشرده سخن، هدف امر سیاسی، از سویی، هم‌داستانی و توافق هموندان جامعه و از سوی دیگر، حفظ امنیت در رابطه با بیگانگان است. البته باید توجه داشت که این هدف، خود تابع هدفی بالاتر یعنی حفظ زندگی در جامعه است. امر سیاسی آماج خود را جست‌وجوی راه‌حلی برای کشاکش‌های درونی و بیرونی می‌نهد، البته راه‌حلی‌هایی که تمامیت

ممکن یکان اجتماعی را به بهترین شکل نگاه دارد و برای هریک از هموندان جامعه و همگان بیشترین امکانات موجود را برای دستیابی به خوشبختی فراهم آورد»^۱.

بایسته است توضیحی کوتاه درباره‌ی دو واژه‌ی «ایدئوکراسی»^۲ و «هی‌پروکراسی»^۳ بدهیم که در متن به این سبب به همین شکل آمده‌اند که برابر نهادهای موجود معنای مورد نظر نویسنده را نمی‌رسانند.

ایدئوکراسی یا «رژیم ایدئولوژی‌بنیاد یا ایدئولوژیک»، عبارت از شکلی از سازمان‌دهی سیاسی است که در آن قدرت را به نام ایدئولوژی به کار می‌برند. رچمنس رژیم‌های همه‌ی وجه‌ها و چهره‌های زندگی تابع «ایدئولوژی» فرمانده است. این واژه را معمولاً درباره‌ی رژیم‌های تک‌حزبی و «توتالیتاریسم»، نازیسم و کمونیسم در اتحاد شوروی و دیگر کشورهای اردوگاه استبداد سوسیالیسم به کار می‌برند.

هی‌پروکراسی (پیشوند hierc از زبان یونانی به معنای امر قدسی یا مقدس است) به معنای نظام سیاسی است که بنیادش بر امر مقدس یا تقدس دینی نهاده باشد. این نظام مشروعیت خود را از مرجعی قدسی (خداوند، خدایان، آسمان و...) می‌گیرد و به آن مرجعی غیردینی (رای مردم یا تاریخ و...) می‌توان آن را «رژیم مقدس» نیز نامید.

درباره‌ی دو واژه‌ی «زیستن‌گاه» و «فرازیستن‌گاه» که به ترتیب برای «پولسی»^۴ و «ترانس‌پولسی»^۵ آورده‌ایم باید بگوییم که واژه‌ی پولسی از واژه‌ی «پولی‌ته‌یا»^۶ یونانی می‌آید و تا سده‌ی هجدهم به معنای «اجتماع از نظر سیاسی سازمان‌یافته» به کار می‌رفته و از آن پس فراموش شده است. ژان بشلر از چند دهه پیش می‌کوشد آن را به معنای موردنظر خود، یعنی: «همایشی از انسان‌ها با هدف برقراری صلح درونی برپایه‌ی

1. Jean Baechler: *Démocraties*, Ed. Calmann Lévy, Paris, 1985. p.9.

2. idéocratie 3. hiéocratie 4. politie 5. transpolitie

6. politeia

عدالت به سود هموندان‌اش» از نو رایج گرداند، زیرا برابرنهاده‌هایی مانند «کشور»، «ملت»، «دولت‌شهر» و... را برای تعریف خود بسنده نمی‌داند. به نظر ما این دو واژه‌ی فارسی، به معناهای مورد نظر نویسنده نزدیک‌تر از برابرنهاده‌های دیگر («رژیم سیاسی»، «پیکره‌ی سیاسی»، «اقلیم»، «قلمرو»، «سرزمین» و...) می‌آید. نویسنده برای جاناندازی این دو واژه، تعجب خود از آن‌ها را بارها در متن تکرار کرده است و بر خواننده است که تعریف او را در نظر داشته باشد.^۱

درباره‌ی نویسنده

ژان پشله، جاسوس، پژوهش‌گر و نظریه‌پرداز فرانسوی، در سال ۱۹۳۷ در استان موزل فرانسه زاده شد. پس از پایان تحصیلات متوسطه و عالی، در سال ۱۹۶۲ به پیشه دبیری دبیرستان را برگزید و هم‌زمان پایان‌نامه‌ی دکترای خود را در رشته جامعه‌شناسی به نام خودکشی‌ها زیر نظر رمون آرون^۳ به انجام رساند. از سال ۱۹۶۶ به عنوان استاد جامعه‌شناسی در دانشگاه سوربن و هم‌چنین در مدرسه‌ی مطالعات عالی علوم اجتماعی^۴ به تدریس پرداخت و چندی در کانون ملی پژوهش‌های علمی^۵ در بخش جامعه‌شناسی به پژوهش آغازید. در سال ۱۹۷۷ به مقام مدیریت پژوهش، در بخش جامعه‌شناسی این کانون گمارده شد.

ژان پشله از سال ۱۹۷۵ تا سال ۲۰۰۶ در بسیاری از دانشگاه‌های پاریس، افزون بر تدریس، مدیریت سمینارهای گوناگون جامعه‌شناسی را به دوش داشت. آکادمی فرانسه، در سال ۱۹۹۹ او را به هموندی در بخش «اخلاق و جامعه‌شناسی» برگزید.

۱. واژه‌ی «زیستن‌گاه» را از عطاملک جوینی وام گرفتیم. نگاه کنید به تاریخ جهان‌گشای جوینی، چاپ قزوینی، جلد اول، ص ۱۵.

2. Moselle

3. Reymond Aron

4. EHESS

5. CNRS

این پژوهش‌گر ارزنده، از سال ۲۰۰۶ به این سو، از تدریس دست کشید و بیش‌تر به آماده‌سازی و انتشار آن‌دسته از کارهای پژوهشی خود روی آورد که دست‌آورد سمینارهای جامعه‌شناسی‌اش بود.

میدان پژوهش ژان پشِلر، گرچه از جامعه‌شناسی آغازید، اما به پهنه‌های دیگر از جمله فلسفه‌ی سیاسی، اقتصاد، اخلاق و سرانجام انسان‌شناسی و کوشش در راه ساخت و پرداخت نظریه‌ای درباره‌ی «علم انسانی فراگیر» نیز دامن‌گسترده. پژوهش‌های او چند مرحله‌ی پیاپی را می‌پوشد. در نخستین مرحله، «اعتراض‌های سیاسی رادیکال» را پژوهید و دست‌آورده‌ها، این مرحله عبارت بود از سه کتاب سیاست تروئسکی، پدیده‌های انقلاب و ایدئولوژی چیست؟. در این مرحله، او نظریه‌پردازی در زمینه‌ی امر سیاسی را با تحلیل از پدیده‌های حاشیه‌ای و اعتراضی می‌آغازد. پدیده‌هایی که ممکن است گاه به قدرت هم دست یابند. در مرحله‌ی دوم او به سیاست و پهنه‌ی سیاسی زندگی اجتماعی به‌گونه‌ای فراگیرتر پرداخت. او در این مرحله، شباهت‌ها و شباهت‌های قدرت سیاسی را تعیین‌کننده سازوکارهای آن را روشن گرداند و طبیعی‌ترین یا کارآمدترین شیوه‌ی تحقق‌رسانی هدف قدرت سیاسی را بررسد. از میان کتاب‌هایی که او در این زمینه نگاشت می‌توان از قیاس ناب، دموکراسی‌ها و چکیده‌ی دموکراسی نام برد. در مرحله‌ی سوم به بررسی مسائل اقتصادی گرایش نشان داد. او کار را با پژوهشی درباره‌ی خاستگاه و زیست‌های پیدایش سرمایه‌داری در اروپای غربی می‌آغازد و کتاب‌های خاستگاه‌های سرمایه‌داری، اروپا و فرازآمد سرمایه‌داری و سرانجام سرمایه‌داری فرآوردی این مرحله به شمار می‌آیند. درباره‌ی مرحله‌ی چهارم باید گفت که بررسی سازوکارهای سیاسی جامعه، ژان پشِلر را به پردازش نظریه‌ی تازه‌ای رهنمون شد که نتیجه‌ی کشف سطحی از هم‌بستگی اجتماعی، افزون‌بر هم‌بستگی در رژیم‌های سیاسی و گروه‌های اجتماعی کلاسیک بود. او این سطح از هم‌بستگی را با بررسی رژیم‌های کاستی هند دریافت.

کتاب‌های راه‌حل هندی: رساله‌ای پیرامون رژیم کاست‌ها و ریخت‌شناسی اجتماعی دست‌آوردهای این مرحله‌اند. واپسین مرحله‌ی پژوهش‌ها و اندیشه‌ورزی ژان پشلی را می‌توان اوج کار او در سال ۲۰۰۰ دانست که کوشید با انتشار چندین کتاب و مقاله، نظریه‌ی علم اجتماعی فراگیر را با در نظر گرفتن همه‌ی وجه‌های زندگی انسان بپردازد، بی‌آن‌که انسان را به این یا آن وجه از زندگی‌اش فروکاهد. از فرآورده‌های این دوره از تلاش نظری او باید به ویژه از کتاب‌های طبیعت و تاریخ و بی‌رنگی از تاریخ جهان‌روا، طبیعت انسان، کمان‌یابی انسان - است؟ و ... نام برد.

کتاب‌های دیگر مؤلف

- *Politique de Trotsky*, Paris, Armand Colin, 1968.
- *Les Phénomènes révolutionnaires*, Paris, Presses Universitaires de France, 1970; rééd. Paris, La Table Ronde coll. "La Petite Vermilion", 2006.
- *Les Origines du capitalisme* Paris, Calmann-Lévy, 1971.
- *Les Suicides*, Paris, Calmann-Lévy 1975, 2e édition 1981; rééd. Paris, Hermann, 2009
- *Qu'est-ce que l'idéologie?* Paris, Gallimard, 1976.
- *Le Pouvoir pur* Paris, Calmann-Lévy, 1978.
- *La Grande Parenthèse (1914-1991)*. Essai sur un accident de l'histoire, Paris, Calmann-Lévy, 1993.
- *Précis de la démocratie*, Paris, UNESCO/Calmann-Lévy, 1994.
- *Le Capitalisme*, Paris, Gallimard, 1995.
- *Contrepoints et Commentaires*, Paris, Calmann-Lévy, 1996.
- *Nature et histoire*, Paris, Presses Universitaires de France, 2000; rééd. Paris, Hermann, 2014.
- *Esquisse d'une histoire universelle*, Paris, Fayard, 2002.
- *Les Morphologies sociales*, Paris, Presses Universitaires de France, 2005; rééd. Paris, Hermann, 2014.
- *Les Fins dernières. Éléments d'éthique et d'ethologie humaine*, Paris, Hermann, 2006.
- *Agir, Faire, Connaître*, Paris, Hermann, 2008.
- *Les Matrices culturelles*, Paris, Hermann, 2009.